

ДЕТЕРМІНАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЗАГРОЗ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

©2023 КОНДРАТЕНКО Н. О., ДОБРЯНСЬКИЙ О. І.

УДК 338.22

JEL Classification: H65; O13

Кондратенко Н. О., Добрянський О. І.

Детермінація національних загроз як передумова формування інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні

У статті розглянуто специфіку детермінації національних загроз як передумови для формування інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні. Зазначено, що інтегрована система економічної безпеки являє собою складну структуру, котра включає в себе різноманітні складові, котрі охоплюють основні сфери функціонування національної економіки. Визначено, що зростаюча складність світового геополітичного та економічного середовища посилює необхідність створення ефективної системи управління економічною безпекою країни. Зазначено, що головною перевагою інтегрованої системи економічної безпеки держави є можливість повноцінного врахування нею флуктуацій глобальної економічної системи шляхом ретельного аналізу та моніторингу економічних тенденцій, змін у світовій торгівлі, фінансових ринках та інших ключових глобальних факторів. Це набуває особливого значення для того, щоб держава могла своєчасно адаптуватися до змін у глобальному економічному середовищі та забезпечити свою економічну стійкість і безпеку. Проаналізовано роль детермінації національних загроз у формуванні інтегрованої системи економічної безпеки. Розглянуто ключові фактори, які впливають на економічну безпеку країни, такі як геополітичне положення, природні ресурси, технологічний розвиток, демографічна ситуація, рівень корупції тощо. Визначено, що детермінація національних загроз дозволяє з'ясувати потенційні ризики та вразливості національної економіки. Запропоновано принципи формування стратегічних підходів і політики забезпечення економічної безпеки на загальнонаціональному рівні. Розглянуто особливості впровадження інтегрованих систем економічної безпеки на засадах детермінації національних загроз. Доведено важливість дослідження національних загроз для формування ефективної системи економічної безпеки. Запропоновано застосування аналізу детермінації національних загроз для розробки стратегій забезпечення стабільності та розвитку національної економіки.

Ключові слова: економічна безпека, система економічної безпеки, ідентифікація загроз, стратегія економічної безпеки.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-2-56-62>

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 15.

Кондратенко Наталія Олегівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і публічного адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: 2123kondratenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3305-9570>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1700644>

Добрянський Олег Іванович – кандидат економічних наук, начальник відділу митного оформлення митного поста, Київська митниця Державної митної служби (бульвар Вацлава Гавела, 8а, Київ, 03124, Україна)

E-mail: levlv@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3297-3571>

UDC 338.22

JEL Classification: H65; O13

Kondratenko N. O., Dobryansky O. I. The Determination of National Threats as a Prerequisite for the Formation of an Integrated System of Economic Security at the National Level

The article considers specificity of determination of national threats as prerequisites for formation of an integrated system of economic security at the national level. It is noted that the integrated system of economic security is a complex structure that includes various components that cover the main spheres of functioning of the national economy. It is defined that the growing complexity of the global geopolitical and economic environment increases the need to create an effective system for managing the country's economic security. It is noted that the main advantage of the integrated system of economic security of the State is the possibility of its full consideration of fluctuations of the global economic system through careful analysis and monitoring of economic tendencies, changes in world trade or financial markets, and other key global factors. This becomes of particular importance in the view of the State adapting in a timely manner to changes in the global economic environment while ensuring its economic stability and security. The role of determination of national threats in formation of an integrated system of economic security is analyzed. The key factors influencing the economic security of the country, such as geopolitical location, natural resources, technological development, demographic situation, level of corruption, etc., are examined. It is found that the determination of national threats allows to identify the potential risks and vulnerabilities of the national economy. The principles of formation of strategic approaches and policy of ensuring economic security at the national level have been proposed. The peculiarities of introduction of integrated systems of economic security on the basis of determination of national threats are considered. The importance of studying national threats for the formation of an effective system of economic

security is proved. The application of the analysis of determination of national threats for the development of strategies for ensuring stability and development of the national economy has been proposed.

Keywords: economic security, system of economic security, identification of threats, strategy of economic security.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 15.

Kondratenko Nataliia O. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Management and Public Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: 2123kondratenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3305-9570>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1700644>

Dobryanskyi Oleg I. – Candidate of Sciences (Economics), Head of the Department, of Customs Clearance of the Customs Post, Kyiv Customs of the State Customs Service (8a Vatslava Havela Blvd., Kyiv, 03124, Ukraine)

E-mail: levlv@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3297-3571>

Вступ. Як свідчить практика аналізу детермінації національних загроз, особливої важливості набуває правильне розуміння взаємозв'язків між різними факторами, які впливають на економічну безпеку держави. При цьому, як показав досвід України, геополітичне положення країни може визначати її вразливість до зовнішніх загроз і суттєво впливати на її торговельні стосунки та ринкові можливості на світовому ринку. Якщо говорити про складові елементи економічної безпеки, то природні ресурси можуть мати стратегічне значення і впливати на енергетичну безпеку та конкурентоспроможність країни. Своєю чергою, технологічний розвиток також відіграє суттєву роль у формуванні економічної безпеки. Країни, які активно інвестують у дослідження та розвиток нових технологій, мають відповідну перевагу в глобальних ринкових умовах. Однак це також може створювати специфічні загрози у вигляді крадіжок інтелектуальної власності або кібератак. Важливого значення для економічної безпеки держави має і демографічна ситуація, оскільки наростаючий демографічний тиск або нерівномірний розподіл ресурсів може створювати соціально-економічні напруження та впливати на внутрішню соціально-економічну стабільність країни. Також істотною загрозою для економічної безпеки виступає корупція, оскільки вона руйнує правову систему, сприяє недобросовісній конкуренції та зменшує довіру до бізнесу та держави, чим зменшує інвестиційну привабливість національної економіки.

Постановка проблеми. Сьогодні з метою формування інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні необхідно здійснювати розробку комплексних стратегій, які враховують детермінацію національних загроз. Такі стратегії повинні включати політичні, економічні, правові та соціокультурні заходи, спрямовані на попередження загроз, зменшення потенційних вразливостей національної економіки та бути орієнтовані на забезпечення стабільного економічного розвитку країни. Усе це обумовлює актуальність дослідження детермінації національних загроз, результати якого можуть бути використані для формування ефективної інтегрованої системи економічної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загрози національній безпеці держави та шляхи вирішення про-

блемних питань у цьому напрямку завжди були у центрі уваги представників наукової спільноти. Особливої уваги заслуговують праці таких науковців, як І. Г. Білас [1], А. П. Пашков [2], Г. П. Ситник [3], А. Смелянцев [4] та ін.

Сучасні економічні дослідження детермінації загроз у контексті формування інтегрованої системи економічної безпеки держави передбачають різноманіття підходів, спрямованих на з'ясування сутності взаємозв'язку між національними загрозами та економічною безпекою.

Зокрема, А. В. Вербівська розглядає економічні аспекти функціонування держави, зокрема специфіку впливу політичного середовища та регулятивного законодавства на стан соціально-економічного розвитку. Автор підкреслює об'єктивну необхідність формування сприятливих умов для забезпечення належного стану економічної безпеки держави та підтримки національної економіки [5].

Крім того, в дослідженні Ю. О. Чалюк розглядається вплив воєнного конфлікту та деструктивних соціально-економічних факторів на стан економічної безпеки держави. Зокрема, висвітлюється важливість ефективного політичного управління та соціального забезпечення для забезпечення сталого економічного розвитку країни в довгостроковому періоді [6].

Особливо в цьому аспекті варто зазначити дослідження М. Машлана, який, визначаючи критерії формування інтегрованих систем економічної безпеки, розглядає вплив геополітичних факторів, таких як географічне положення, природні ресурси та геостратегічне значення, на економічну безпеку країни. В дослідженнях наголошується на необхідності стратегічного планування та управління ресурсами для забезпечення стабільного економічного розвитку та безпеки [7].

Важливими також є сучасні дослідження економічної безпеки у сфері кібербезпеки, які розширюють розуміння національних загроз у сучасному світі. Зокрема, Т. О. Шматковська розглядає необхідність захисту критичних інформаційних систем та кіберінфраструктури країни для забезпечення належного стану її економічної безпеки [8].

Також варто відзначити напрацювання у сфері дослідження економічної безпеки за різними її складовими, які викладені в працях А. Бобкової [9], М. Дзямулича [10],

В. Никифорака [11], О. Чорної [12] та багатьох інших. Загалом доходимо висновку про необхідність подальших досліджень у сфері аналізу національних загроз як передумови формування інтегрованої системи економічної безпеки, який є важливим для розробки ефективних стратегій та політик, спрямованих на забезпечення економічної безпеки країни.

Метою статті є аналіз факторів, що впливають на економічну безпеку країни, детермінація цих загроз і визначення їх взаємозв'язку з формуванням інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні.

Вклад основних матеріалів дослідження. Існуючі сьогодні загрози для економічної безпеки України постійно трансформуються, оскільки наша країна переживає важкий період, пов'язаний із війною та спадом виробництва практично по всіх галузях національного господарства. Відповідно, виникає потреба встановлення основних причин національних загроз для формування інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні, здатної протидіяти факторам зовнішнього середовища та спрямованої до стабілізації внутрішнього середовища, формування конкурентної інноваційної позиції національного господарства України і забезпечення довгострокового потенціалу економічної системи держави.

Інтегрована система економічної безпеки на загальнонаціональному рівні являє собою поєднання двох ключових складових: ідентифікацію загроз національній безпеці та рівень забезпечення економічної безпеки країни. Така система є багатоструктурною складовою національної безпеки, що складається із взаємозалежних і взаємопов'язаних елементів: функціонально-структурних, секторально-галузевих, просторово-територіальних (регіональних), які взаємодіють між собою та зовнішнім середовищем із метою ефективного функціонування системи загалом. Стабільне функціонування основних підсистем інтегрованої системи економічної безпеки забезпечує стійкість всіх галузей

економіки, довгострокове економічне зростання та високу якість життя населення країни [13].

З іншого боку, в сучасних умовах інтегрована система економічної безпеки держави являє собою комплексний підхід і спеціалізований набір заходів, спрямованих на забезпечення стабільності, захищеності та сталого розвитку національної економіки країни. В практичному аспекті вона охоплює координацію та взаємодію різних секторів економіки, державних інституцій та політичних органів для ефективного управління економічною безпекою. При цьому інтегрована система економічної безпеки враховує достатньо широкий спектр факторів, які впливають на безпеку держави, зокрема державну економічну політику, фінансову безпеку та контроль за фінансовим сектором, торговельну безпеку і захист національних ринків, інфраструктуру та критичні системи, інноваційну безпеку і стимулювання науково-технічного розвитку, людський капітал та розвиток освіти тощо. Загалом можна стверджувати, що інтегрована система економічної безпеки держави передбачає об'єктивну необхідність ефективної взаємодії між різними секторами економіки, політики та суспільства для виявлення, аналізу та вирішення загроз національній безпеці, які можуть негативно впливати на стабільність та розвиток країни.

Як бачимо, інтегрована система економічної безпеки являє собою складну структуру, котра включає в себе різноманітні складові, котрі охоплюють основні сфери функціонування національної економіки. При цьому, оскільки на основі врахування цих складових базується система формування стратегій економічної безпеки, то виникає потреба визначення функціональної структури інтегрованої системи економічної безпеки (табл. 1).

Головною перевагою інтегрованої системи економічної безпеки держави є можливість повноцінного врахування нею флуктуацій глобальної економічної системи шляхом ретельного аналізу та моніторингу економічних тенденцій, змін у світовій торгівлі, фінансових ринках та інших ключових

Таблиця 1

Основні функціональні складові інтегрованої системи економічної безпеки держави

Складова системи економічної безпеки	Сутнісна характеристика
Фінансова	Забезпечення найбільш ефективного використання фінансових ресурсів
Інтелектуальна	Збереження та розвиток інтелектуального потенціалу держави
Техніко-технологічна	Відповідність застосовуваних технологій світовим стандартам та оптимізація витрат ресурсів
Зовнішньоекономічна	Здатність протистояти зовнішнім викликам, адаптувати та втілювати економічні стратегії держави на внутрішньому та зовнішніх ринках
Енергетична	Захист інтересів держави в енергетичній сфері від загроз внутрішнього та зовнішнього характеру
Політико-правова	Правове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання і дотримання ними чинного законодавства
Інвестиційно-інноваційна	Забезпечення активної інвестиційної і інноваційної діяльності
Екологічна	Дотримання чинних екологічних норм, мінімізація витрат від забруднення довкілля
Інформаційно-комунікаційна	Ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення економічної діяльності

Джерело: сформовано авторами на основі [12]

чових глобальних факторів. Це набуває особливого значення для того, щоб держава могла своєчасно адаптуватися до змін у глобальному економічному середовищі та забезпечити свою економічну стійкість і безпеку.

Для забезпечення реалізації таких завдань інтегрована система економічної безпеки держави може включати в себе ряд специфічних механізмів і стратегій, а саме:

- диверсифікація економічних відносин на засадах розширення системи торговельного партнерства та інвестиційних можливостей з метою пошуку нових ринків для зменшення залежності від одного регіону або країни у зовнішньоторговельних відносинах;
- розробка цільових програм щодо прогнозування стратегічних напрямів забезпечення економічної безпеки держави, які передбачають можливість групування загроз за ступенем небезпеки в результаті кількісної оцінки рівня їх впливу на інтегральний показник економічної безпеки країни;
- гнучкість та резервність економічних політик та механізми, що дозволяють державі швидко реагувати на зміни у глобальній економіці для формування економічних резервів, котрі можуть бути використані для компенсації негативного впливу глобальних флуктуацій;
- активна міжнародна координація та співпраця з іншими країнами і міжнародними організаціями для спільного реагування на глобальні економічні виклики шляхом обміну інформацією, узгодженням принципів економічних політик та вжиттям спільних заходів для забезпечення економічної стабільності;
- удосконалення системи інституціонального забезпечення економічної безпеки держави, що передбачає комплексність вирішення проблем на всіх рівнях управління та дасть змогу відмовитися від традиційного включення у нормативно-правових актах з національної безпеки досить гіпотетичного переліку загроз національній безпеці в економічній сфері, не проводячи між ними межі за суттєвими ознаками виникнення, прояву та характеру впливу на систему економічної безпеки держави [14].

Загалом державні інституції можуть доволі активно працювати над розробкою планів і стратегій, спрямованих на подолання економічних криз та мінімізації їх впливу на національну економіку. При цьому усі ці заходи та стратегії повинні бути спрямовані на забезпечення ефективності регуляторного реагування на флуктуації глобальної економічної системи та забезпечення економічної безпеки в мінливих умовах світової економіки у довгостроковій перспективі.

Важливо зазначити, що в такому аспекті специфіка детермінації національних загроз при формуванні інтегрованої системи економічної безпеки держави передбачає необхідність врахування унікальності кожної країни, її економічних особливостей, геополітичного положення та інших факторів, що впливають на її безпеку. При цьому особливістю детермінації національних загроз є визна-

чення конкретних економічних викликів для економічної системи держави. Для кожної країни характерні свої унікальні економічні проблеми, тому детермінація національних загроз передбачає аналіз цих проблем і виявлення їх потенційного впливу на економічну безпеку. З іншого боку, в цей час об'єктивною необхідністю є також і врахування геополітичних факторів, що впливають на економічну безпеку. В такому випадку детермінація національних загроз у процесі врахування цих факторів оцінює їх можливий негативний вплив на економічну безпеку держави. Зважаючи на те, що в глобальній економічній системі стабільність національної економіки значно залежить від зовнішньої торгівлі, то детермінація національних загроз враховує можливість зовнішнього впливу на торговельні відносини, міжнародні фінансові ринки та інші аспекти, що можуть впливати на неї.

Завжди треба враховувати, що ступінь впливу внутрішніх і зовнішніх загроз на стан економічної безпеки держави постійно змінюється. Причиною тому є динамічні умови функціонування як національної економіки, так і світової економічної системи в цілому. Як правило, найбільш деструктивний вплив на стан економічної безпеки держави здійснюють внутрішні загрози, але в окремих випадках негативний вплив зовнішніх загроз може значно перевищувати небезпеку від внутрішніх.

Загалом можна стверджувати, що національні загрози можуть приймати різні форми, такі як економічні кризи, фінансові злочини, кібератаки, посилення торговельних бар'єрів тощо. Детермінація національних загроз передбачає ідентифікацію цих форм загроз та їх аналіз з метою розроблення ефективних стратегій та заходів для їх запобігання та подолання. Усі ці аспекти враховуються при формуванні інтегрованої системи економічної безпеки держави, що дозволяє країні ефективно реагувати на внутрішні та зовнішні загрози та забезпечувати стабільність і розвиток національної економіки.

Важливу роль у забезпеченні детермінації національних загроз відіграють концептуальні засади механізму управління економічною безпекою держави, на основі яких і формується інтегрована система. При цьому такі концептуальні засади передбачають систематичний аналіз економічних, фінансових, політичних та інших ризиків, які можуть впливати на безпеку держави. Саме цей аналіз допомагає виявити національні загрози і їх потенційні наслідки. Крім того, прогнозування економічних і політичних процесів для розроблення стратегій та планів дій у сфері забезпечення економічної безпеки також виступає складовою такого механізму, що дозволяє державі активно адаптуватися до змін у середовищі та передбачити виникнення нових ризиків та загроз.

Загалом концептуальні засади механізму управління економічною безпекою держави створюють основу для аналізу, прогнозування, координації та впровадження заходів, що допомагають детермінувати національні загрози та ефективно забезпечувати функціонування інтегрованої системи економічної безпеки, на основі якої і формується механізм управління нею (рис. 1).

У рамках запропонованого механізму важливу роль відіграє вибір стратегії управління економічною безпе-

Рис. 1. Концептуальна схема механізму управління економічною безпекою держави

Джерело: сформовано автором на основі [15]

кою держави. Зважений та обґрунтований вибір стратегій управління економічною безпекою держави надасть можливість визначити та врахувати всі впливи зовнішнього середовища, які ускладнюють реалізацію національних інтересів і становлять небезпеку для суверенітету країни, для цілісності, стабільності й прогресивного розвитку України як рівноправного члена світового співтовариства і суб'єкта міжнародних відносин.

При здійсненні стратегічного управління економічною безпекою держави необхідно врахувати:

- 1) циклічність розвитку та особливості трансформацій національної економіки, від чого залежить вибір інструментів, методик, механізмів та моделей безпеки держави;
- 2) необхідність використання системного, ситуаційного та цільового підходів при виборі стратегічних пріоритетів розвитку національної економіки, що в умовах мінливості зовнішнього середовища дозволяє окреслити всі наявні перспективи зростання або спаду з врахуванням ризиків;
- 3) використання перевірених практикою методів, інструментів, механізмів та моделей стратегічного управління.

Зауважимо, що при стратегічному управлінні економічною безпекою держави потрібно спиратися на досвід інших країн у її забезпеченні. Використання міжнародного досвіду управління економічною безпекою до вимог України є дуже складним і тривалим процесом у часі. Для цього потрібно врахувати рівень економічного розвитку

країни, розвитку інститутів управління, забезпечення та контроль над безпекою у цілому.

Як бачимо, при застосуванні зазначеної схеми механізму управління економічною безпекою стратегія управління детермінацією національних загроз економічної безпеки держави формується шляхом аналізу загроз, визначення пріоритетів, розробки стратегічних цілей та реалізації відповідних заходів для запобігання та подолання національних загроз та забезпечення ефективного управління національною економічною безпекою.

Висновки. Таким чином, доходимо висновку, що національні загрози включають широкий спектр економічних, політичних, соціальних і технологічних факторів, які можуть негативно впливати на економічну стійкість і розвиток держави. При цьому детермінація національних загроз є важливим кроком для розробки та реалізації майбутніх стратегій економічної безпеки. Тому, враховуючи різноманітність загроз, необхідно визначити їх пріоритетність і виробити ефективні механізми їх виявлення, аналізу та прогнозування. Отже, основною передумовою формування інтегрованої системи економічної безпеки є спроможність реалізувати економічні інтереси держави як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. Це вимагає планування та координації заходів з усіх сфер економіки, включаючи фінансовий сектор, промисловість, торгівлю, інфраструктуру й інновації.

Також варто зазначити, що необхідним елементом управління детермінацією національних загроз є розробка концептуальних засад і стратегій, які враховують специфі-

ку кожної держави. Важливо забезпечити взаємодію між різними секторами економіки, державного управління та міжнародними партнерами для досягнення спільних цілей економічної безпеки. Насамкінець, слід підкреслити, що реалізація ефективної інтегрованої системи економічної безпеки є складним завданням, яке вимагає постійного моніторингу, оновлення та адаптації такої системи до зміни умов. Лише шляхом поєднання ресурсів, знань та координації зусиль можна забезпечити стабільність і розвиток економіки держави в умовах сучасних викликів і загроз.

Перспективою подальших досліджень має бути побудова моделі інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

- Білас І. Г. ООН та сучасні виклики і загрози міжнародній спільноті та безпеці в умовах глобалізації. Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. пр. 2001. № 96 (1). С. 34–39.
- Пашков А. П., Барановська А. С., Телюкова Ю. М. Аналіз загроз національній безпеці України та передовий досвід щодо їх розв'язання. *Національна безпека*. 2017. Вип. 1. С. 20–25. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/12254>
- Підходи щодо визначення рівня загроз національній безпеці в політичній сфері / за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ : НАДУ, 2014. 56 с.
- Смелянцев А. П. Проблема загроз інтересам безпеки України (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03. Харків, 2001. 18 с.
- Вербівська Л. В. Інвестиційна стратегія соціально-економічного розвитку регіону: зміст і структура. Соціально-економічні дослідження в перехідний період. *Інноваційний розвиток економіки*. 2007. С. 3–34.
- Чалюк Ю. О. Глобальні соціально-економічні наслідки російсько-української війни. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1224/1179>
- Mašlan M., Britchenko I. Formation of an integrated system of state economic security. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2023. Vol. 13 (1). Special Issue XXXII. P. 159–163.
- Шматковська Т. О., Дзямулич М. І., Стащук О. В. Особливості моделювання бізнес-процесів в умовах формування цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2021. № 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/375/362>
- Bobkova A., Andryeyeva N., Verbivska L., Kozlovitseva V., Velychko V. Environmental Responsibility in the Development of Green Entrepreneurship. *Estudios de Economia Aplicada*. 2020. Vol. 38 (4). DOI: 10.25115/eea.v38i4.4003
- Дзямулич М. І., Урбан О. А. Концептуальні засади формування соціальної економіки в Україні. *Економічні науки. Серія «Регіональна економіка»*. 2022. Вип. 19 (75). С. 68–74.
- Никифорак В. А., Кобеля З. І., Вербівська Л. В. Організація виробництва : навч. посіб. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2010. 407 с.
- Чорна О. Ю. Основні функціональні складові економічної безпеки інтегрованої промислової структури. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2016. № 6 (230). С. 187–193.
- Кондратенко Н. О., Добрянський О. І. Формування інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні. *Проблеми економіки*. 2023. № 1. С. 58–64. DOI: 10.32983/2222-0712-2023-1-58-64
- Пугач О. А. Класифікація та систематизація загроз економічній безпеці держави в системі національної безпеки. *Економіка і організація управління*. 2014. № 1 (17) – 2 (18). С. 209–217.
- Живко З. Б., Черевко О. В., Зачосова Н. В., Живко М. О., Баворовська О. Б., Занора В. О. Організація та управління системою економічної безпеки підприємства : навч.-метод. посіб. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю. А., 2019. 120 с.

REFERENCES

- Bilas, I. H. "OON ta suchasni vyklyky i zahrozy mizhnarodnii spilnoti ta bezpetsi v umovakh hlobalizatsii" [The UN and Modern Challenges and Threats to the International Community and Security in the Conditions of Globalization]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, no. 96(1) (2001): 34-39.
- Bobkova, A. et al. "Environmental Responsibility in the Development of Green Entrepreneurship". *Estudios de Economia Aplicada*, vol. 38 (4) (2020). DOI: <https://doi.org/10.25115/eea.v38i4.4003>
- Chaliuk, Yu. O. "Hlobalni sotsialno-ekonomichni naslidky rosiisko-ukrainskoi viiny" [Global Socio-economic Consequences of the Russian-Ukrainian War]. *Ekonimika ta suspilstvo*. 2022. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1224/1179>
- Chorna, O. Yu. "Osnovni funktsionalni skladovi ekonomichnoi bezpeky intehrovanoi promyslovoi struktury" [The Main Functional Components of the Economic Security of the Integrated Industrial Structure]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia*, no. 6(230) (2016): 187-193.
- Dziamulych, M. I., and Urban, O. A. "Kontseptualni zasady formuvannia sotsialnoi ekonomiky v Ukraini" [Conceptual Foundations of Social Economy Formation in Ukraine]. *Ekonimichni nauky. Seriiia «Rehionalna ekonomika»*, no. 19(75) (2022): 68-74.
- Kondratenko, N. O., and Dobrianskyi, O. I. "Formuvannia intehrovanoi systemy ekonomichnoi bezpeky na zahalnonatsionalnomu rivni" [The Formation of an Integrated System of Economic Security at the National Level]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (2023): 58-64. DOI: 10.32983/2222-0712-2023-1-58-64
- Maslan, M., and Britchenko, I. "Formation of an integrated system of state economic security". *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, vol. 13 (1), Special Issue XXXII (2023): 159-163.
- Nykyforak, V. A., Kobelia, Z. I., and Verbivska, L. V. *Orhanizatsiia vyrobnytstva* [Organization of Production]. Chernivtsi: Cherniv. nats. un-t, 2010.
- Pashkov, A. P., Baranovska, A. S., and Teliukova, Yu. M. "Analiz zahroz natsionalnoi bezpeky Ukrainy ta peredovyi dosvid shchodo yikh rozviazannia" [Analysis of Threats to Ukraine's National Security and Best Practices in Solving Them]. *Natsionalna bezpeka*. 2017. <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/12254>
- Pidkhody shchodo vyznachennia rivnia zahroz natsionalnii bezpetsi v politychnii sferi* [Approaches to Determining the Level of Threats to National Security in the Political Sphere]. Kyiv: NADU, 2014.
- Puhach, O. A. "Klasyfikatsiia ta systematyzatsiia zahroz ekonomichnii bezpetsi derzhavy v systemi natsionalnoi bezpeky" [Classification and Systematization of Threats to the Economic

Security of the State in the National Security System]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, no. 1(17)-2(18) (2014): 209-217.

Shmatkovska, T. O., Dziamulych, M. I., and Stashchuk, O. V. "Osoblyvosti modeliuвання biznes-protsesiv v umovakh formuvannya tsyfrovoy ekonomiky" [Peculiarities of Modeling Business Processes in the Conditions of the Formation of the Digital Economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2021. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/375/362>

Smeliantsev, A. P. "Problema zahroz interesam bezpeky Ukrainy (sotsialno-filosofskyi analiz)" [The Problem of Threats to Ukraine's Security Interests (Social and Philosophical Analysis)]: *avtoref. dys. ... kand. filos. nauk* : 09.00.03, 2001.

Verbivska, L. V. "Investytsiina stratehiia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehionu: zmist i struktura. Sotsialno-ekonomich-

ni doslidzhennia v perekhidnyi period" [Investment Strategy of Socio-economic Development of the Region: Content and Structure. Socio-economic Research in the Transition Period]. *Innovatsiinyi rozvytok ekonomiky* (2007): 3-34.

Zhyvko, Z. B. et al. *Orhanizatsiia ta upravlinnia systemoiu ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva* [Organization and Management of the Economic Security System of the Enterprise]. Cherkasy: Vydav. Chabanenko Yu. A., 2019.

Стаття надійшла до редакції 10.05.2023 р.